

Բեթէրապուրկի Վնոմոստիւրապրի
թղթակիցը Կ.պօլսէն գրած է հետեւ.
եալը .

«Թիւրքիան փաշայի նախագահու.
թեամբ Լիւստիա Ռուսիայի ցարին
զրկուած պատուիրակութենէն շատ
դժուանակութիւն ցոյց կուտան Թիւր-
քիայի քաղաքական ակումբները :
Ս.յգ դժուանակութեան պատճառը հե-
տեւան է :

«Ռուսական քեսպան Չինովիէվ,
Կ.պօլսէն մեկնելէն առաջ, Բ. Դրան
մի ծանուցագիր տուած էր որով կը
պահանջէր բարենորոգումներ մտցու-
նել Մակեդոնիայի երեք նահանգնե-
րին և Փար. Սարի հայաբնակ նա-
հանգներին մէջ : Դիւանի այդ ծա-
նուցագիրը մի այնպիսի ազդեցութիւն
ունեցաւ Թիւրքիայի նախարարներին
վրայ որ սկսան վախճալ թէ մի' գու-
ցե Ռուսիա եղնէ նեղապնէ Թիւրքիան
և սկսի նորանոր պահանջներ ընել :
Բայց Թիւրքիան փաշա երբ վերա-
դարձաւ Լիւստիայէն, ապահովցունող
լուրեր բերաւ : Ռուսիայի ցարը յայ-
տարարեւ է որ յիշեալ նահանգներին
մէջ բարենորոգումներ մտցունելը
նոյն իսկ Թիւրքիայի համար շահաւոր
է, ինչպէս և երկրին խաղաղութեան
ալ կը նպաստէ : Ռուսիա մինչև այժմ
իւր երաշխաւորութեամբ հանգարա-
բանած է Պալքանիան թերակղզիի
ժողովուրդները, անոնց յայտեր տա-
լով Բայց Թիւրքիա ալ իր կողմէ պէտք
է մի բան անել, խաղաղութեան պահ-
պանմանը օգնելու համար որ Ռուսիայի
հոգածութեան արժանանայ և թեթե-
ցունէ Պալքանիան ազգերին առջև
տնոր ստանձնած երաշխաւորութեան
ծանրութիւնը . ապա թեոյ, այդ երկրի
ժողովուրդներ չպիտի կրնան ըմբռ-
նել թէ ինչո՞ւ Ռուսիա կը ստիպէ ի-
րենց հանգարաւ կենալ :

«Ս.յգ բարենորոգումներով ոչ մի-
այն քրիստոնեայ ժողովուրդներ վի-
ճակը կը բարեփոխուի, այլև մահմե-
տականներին, որոնք նոյնպէս սառտիկ
կը նեղուին գէշ կառավարութեան և
րեսէն : Ռուսիա Թիւրքիայի ընդհա-
նալ :

Ճերմակ փաթեթով, բողոքովին բարբարո-
տական կերպարանք առած, զինուած
տապաւորներով, լախտերով և սուրերով
այն կողմ անմեղ զոհեր մորթում էին
անխնայ :

Ճիշդ իւր պատուհանի տակ, նա աե-
սաւ քրիստոնէի արեան ծարաւի մի
թուրք, իւր սուրը մի հայ երիտասարդի
վզին դրած, աանջում ու լլկում էր ան-
բախտին :

— Ուրացի, գեաւովուր, ուրացի կը-
րօնք մահուանից առաջ, խոստովանիւր
Մահմետի մեծ մարգարէ ինեւը, ուրա-
ցի, անհաւատ մի' մնար, քանի սուրս
չէ կտրել աւերող վիշտը : Թուրք ազդեցիկ
կարում էր վիշտը :

Լուռ և անձայն զոհի աչքերը, յան-
կարծ վրդոված Անտոնի գէմքը տեսան :
— Օգնութիւն, օգնութիւն, գուրս
թուաւ անմեղ զոհի բերանից . . .

Անտոն արդէն արիւն խմած վիճա-
կում էր գտնվում, վրէժխաղութեան
ուրիշ վառել, կրակ էր դարձրել նորան :
Նայեց նա իր չորս կողմը, մի կողմում
բաղկաթոռի ոտ տեսաւ այնտեղ, մի ա-

նուր վիճակի բարւոքումը կուգէ և
Թիւրքիա նոյն իսկ իր շահերի հակա-
ռակ վարուած կը լինի եթէ չլսէ Ռու-
սիայի տուած խորհուրդներին որ իր
աչքի առջև ունի միայն Թիւրքիայի
շահը և անոր կայսրութեան պահպա-
նումը : »

Թղթակիցը կը յարէ թէ ցարը
յայտարարեւ է Թուրքիան փաշային
որ Ռուսիա այսուհետեւ Թիւրք կառա-
վարութեան խօսքերէն աւելի անոր
գործերին պիտի նայի և թէ յոյս ու-
նի որ Թիւրքիա կը հասկնայ որ նոյն
իսկ իր սեփական շահ կը պահանջէ որ
Ռուսիայի հետ լաւ յարաբերութիւն-
ներ ունենայ : Կը փայլայ փայլ անհե-
թ թէ Թիւրքիա պիտի օգտուի Ռուսիայի
տուած խորհուրդներէն և պիտի հե-
տեմ անոնց : Թղթակիցը շատ հա-
ւանական չհամարիւր այդ, որովհետեւ,
կրտէ, սուլթան Համիտ Ալմանիարի
վրէժխաղութեան խորհուրդով, իրազու-
ած է հիմա համարելներ վերակազմու-
թեան ծրագիրներով և մասգիր է
10,000 հեծեակազօրք ալ աւելցունել :

«Ս. Գետերբուրգսկի վետոմոստի-
լրագրի Կ. պօլսի թղթակիցն ալ կը
գրէ թէ Թիւրքերն ոչ մի ժամանակ
այնչափ գրգռուած չէին կեալուրնե-
րին դէմ որչափ հիմա և ատենց այդ
գրգռութենէն սաստիկ վախի մէջ ին-
կած են Հայերն որոնք արդէն մի
քանի անգամ զոհ գնացած են Թիւրք-
քերի մոլեռանգութեան գրգռմանը :
Իրենց վախը կարգարացունէ մանա-
ւանդ Բաղէշի մէջ վերջերս պատահած
մի գեպք . մի քանի Հայեր Բաղէշի
մէջ վեճի կը բռնուին մի անուանի
չելիքի տղային հետ և այդ վեճի մէջ կը
սպաննուի չելիքի այդ երիտասարդ
աղայն : Ասոր վրայ մահմետական
խուժմանը Հայերին վրայ կը յարձակի
կոտորելու համար : Թիւրքական պաշ-
տօնական ազդերներէ առնուած տե-
ղեկութիւններին նայելով, այդ կոտո-
րածի մէջ սպաննուածների թիւը 20ի
կը հասնի . բայց ճիշդ թիւը պաշտո-
նապէս ըսուածին մէկ քանի անգամը
կը լինի անշուշտ : Մահմետականե-
րին շատ գրգռած է նաեւ այն լուր
թէ ռուսական դեսպան Չինովիէվ պա-
հանջած է որ կովկաս ապաստանած

կեթարթում ձեռք առաւ և «պուստ մը
արիւն», «պուստ մը արիւն» գողալով
փողոց թռչեց : Պատուհանից անցաւ թէ
գետից, այդ նկատելի չեղաւ :

Փողոցը խառնակութեան մէջ էր : Ամ-
բոխի ազմուկն ու խաժամուժ օգը թըն-
գացնում, իսկ փողին մթնոլորտը թանձրա-
ցիւն, անթափանցիկ մարմին էր դար-
ձրել :

— Ալլահ, Ալլահ, Մահմետի որդիներ,
օգնութեան հասէք, կանչեց մի թուրք և
մի փայտի ուժգին հարուածի տակ գե-
տին տապալուեց :

— Վրէժս լուծեցի, թող մեռնիմ այժմ,
ասաց Անտոն . . .

Ամբոխը կուտակուած էր :

Թի քանի րոպէ վերջ Անտոն արիւնթա-
թախ գետին էր թաւալում, խառնելու
իւր արիւնը «օգնութիւն» կանչող ազ-
գակցի արեան հետ . . .

Անտոն զոհուեց :

«Պուստ մը արիւն» եղաւ իւր վերջին
խօսք, վերջին աղօթք . . .

Վ. ՇԱՀԵՆԻ

Հայերին թողատրուի իրենց հայրե-
նիք Թիւրքիա վերադառնալու : Ա-
տոնք իրենց վերադարձին անշուշտ ի-
րենց ստացուած և տուն տեղ պիտի
պահանջեն Գերտերէն որոնք գրա-
ւած են զանոնք և բնականաբար կը-
ռիւ պիտի ծագի որ կոտորածով պիտի
վերջանայ :

ՄԼՄԱՆԻԱՅ ԳՈՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Այսմանիս արտաքին գործերի նա-
խարար Տ. ար Պիլուվ՝ Ռայխսթակի
դեկտ. 13ի նստին մէջ արտաքին քա-
ղաքականութեան վրայ մի ճառ խօ-
սեցաւ որի մէկ քանի մասերը նշանա-
կութեան արժանի են :

Կրէտէի խնդրին նկատմամբ ըսաւ .
«Ինչքի առջև ունենալով թէ Կրէտէի
խնդրին ինչ կերպով ձեռք առնուե-
ցաւ, չենք կարող չխոստովանիլ թէ
խոհարարների բազմութիւնը չէ որ
ապուրը լաւ կեփէ (Ծիծաղ) : Մենք
մեր բարեկամութիւններով կը միա-
նանք չորս տէրութիւններին հետ : »

Վրէժխաղ կայսրի Պաղեստին ճառ-
բորդութեան նկատմամբ հետեւեալ
կերպով խօսեցաւ .

«Կայսրին ճանբորդութիւնը Թիւրք-
քիայի հետ մեր յարաբերութիւններ
աւելի սիրալիր դարձուց . ամեն տեղ
յայտնուեցաւ թէ մահմետական աշ-
խարհին մէջ որչափ յարգանք կը
տածեն Այսմանիայի կայսրին և կայսրու-
թեան համար : Կայսրին Պաղեստին
ճանբորդութիւնը նմանապէս ցոյց
տուաւ միսկառավարութիւններին թէ
մենք օտարների հիմնաւոր շահերին
չենք ուզեր քլաւ հասցունել ոչ մի
տեղ :

«Մենք ոչ մի բնեւորի մէջ, ոչ ալ
ուրիշ մի տեղ կը կուրնք Ֆրանսայի
շահերին դէմ . բայց ոչ մէկ տէրու-
թեան համար չենք ընդունիր որ ալ-
մանացի հպատակները պաշտպանելու
իրաւունքն անոր վերաբերի (Ռեպուբլի-
կանաւարարութիւն) : Մեր մտքէն
շատ հեռու է Արեւելի բոլոր քրիս-
տոնեայններին վրայ մեր պաշտպանու-
թիւն տարածելու գաղափարը . բայց
մեր երկրացիի պաշտպանութեան ի-
րաւունքը կը վերաբերի միայն Ալմա-
նիայի կայսրին (Տափաւարարութիւն) :
Այս իրաւունք այս օրէն չէ որ կը
սկսի . 1871էն ի վեր կայ և 1875ին
Եզրպուտի մէջ միջազգային դառա-
րանների հաստատուած ժամանակ ա-
սոր յիշատակութիւնն եղաւ . նոյնպէս
և 1878ին Պէլքին վեհաժողովին ժա-
մանակ և 1895ին Պաղեստինի մէջ Ալ-
մանական ընկերութեան առթով : Ալ-
մանական կայսրութեան ներկայացու-
ցիլն ի հարկէ պէտք է պաշտպանել
բոլոր Ալմանացիները, թէ՛ կաթոլիկ
լինին անոնք և թէ՛ բողոքական (Տա-
փաւարարութիւն) : Հետեւա-
պէս մենք կատարեալ ճշգրտութեամբ և
հաւատարմութեամբ պիտի պաշտպա-
նենք մեր կաթոլիկ հայրենակիցների
կրօնական շահերը Արեւելի մէջ և
ուրիշ տեղեր (Տափաւարարութիւն) :
Դաշնակցութիւններին նկատմամբ
ըսաւ . «Երբեք գաշնակցութիւնը
խախտուած չէ բնաւ և հաստատուն

հիմերի վրայ կը կենայ . այդ գաշնակ-
ցութիւն երեք մեծ ազգերի բարե-
շրջման հետեւանքն եղած է որոնք
այժմ իրենց ներքին գործերի մէջ
ինքնավար, արտաքին գործերին մէջ
ալ բացարձակ անկախութիւն կը վա-
յնեն : Դաշնակցի երեք ազգերն ալ
իրենց հաւասար շահեր ունին, այդ
գաշնակցութեան տեղութեան մէջ .
եթէ գաշնակցութիւնը խզուի, ա-
մենքն ալ կը քլաւաւորն աղկէ : Աղկէ
զատ, պէտք չէ չափազանց շատ խօ-
սիլ գաշնակցութիւններին վրայ . դաշ-
նակցութիւններն ալ կրնան պէս են-
ամենէն լաւերն անոնք են որոնց վրայ
քիչ կը խօսուի :

«Գալով Անգլիայի հետ մեր ունեցած
յարաբերութիւններին, բաւական կը
համարիմ այսպիսին ըսել այսօր որ շատ
խնդրների մէջ և մասնաւոր շատ կե-
տերի վրայ կրնանք Անգլիայի հետ հա-
մաձայնութեամբ քաշել և մեր յօժար
կամքովքն որ իրեն հետ համաձայ-
նութեամբ կը քաշենք, առանց ունե-
քլաւաւորն ուրիշ ազգերի հետ մեր
ունեցած շատ թանկագին յարաբե-
րութիւններին որոնք կատարելապէս
կը յարգենք :

«Գալով Ամերիկայի հետ մեր ունե-
ցած առետրական յարաբերութիւն-
ներին, սկզբունքների մասին մի քա-
նի անհամաձայնութիւններ կան դեռ :
Ասոր վրայ բանակցութիւններն ընդ-
միջութեան պատեւազմին պատճառով
բայց ինչպէս որ Ամերիկացիներն ի-
րենք իմացուցին վերջերս, պիտի վե-
րսկուին : Ամեն կերպով կը հաւա-
տանք թէ երկու կողմէն ալ հաստա-
տաւորութիւնն որ բարեկամական յա-
րաբերութիւնները պահպանուին Ալ-
մանիայի և Միացեալ Նահանգների մի-
ջին, նոյն իսկ առետրական ասպարե-
ղին մէջ : »

Արտաքին գործերի նախարարը
սապէս վերջացուց իր ճառ . «Ալմա-
նական կառավարութիւնը կը ջանայ
ամեն տեղ խաղաղութիւնը պահպա-
նել . բայց այդ բան կախում չունի
մասնաւորապէս մէկ տէրութենէ մի-
այն . այսու ամենայնիւ դեռ երկար ժա-
մանակ ծանր կեանքի առջին առ-
նուելու յոյսը կը տածենք մենք : Տի-
եղերական խաղաղութիւնը կախուած
է սա երկու զգացութիւնների հաւասարա-
կշաւութենէն . իւրաքանչիւր ժողովուր-
դի ազգային և գերահասակնալի անձ-
նասիրութիւնը և քաղաքակրթութեան
ազգերին գէպի ամբողջ մարդկութիւ-
նը պարտականութիւնների զգացումը :

«Ալմանական ժողովուրդը՝ հաւա-
տարիմ իր պատմական աւանդութիւն-
ների, հաւատարիմ ծառայ իր կայսրի
դիաւաւորութիւններին, բնաւ զանց
չպիտի ընէ ինչ որ կրնայ նպաստել
մեր իրաւունքների պաշտպանութեան,
առանց մոռնալու որ մեր ապագայն
կախում ունի մեր զօրութենէ և մեր
զօրութիւնն ալ մեր սուրբ . հետեւա-
պէս երբեք չպիտի մերժէ իր աշակ-
ցութիւն երբ խնդրը կը դառնայ
տիեղերական շահ ունեցող միջապատ-
կի հասնելու և կամ աշխարհի խաղա-
ղութիւնը պահպանելու վրայ : »

— Լոնտոնի «Տեյլի Նիւս»-ը վերո-

գրեալ հաւելն աւթով կը թէ ուրա-
խութիւն է տեսնել որ Անգլիոյ եւ Աւստրալիոյ
կրօնական համաձայնութիւնը զանազան խնդ-
րներէն վրայ եւ կը յարէ թէ Լորտ
Սթալվուդի մօտակայ աշխատանքը
պէտք է լինի Ռուսիոյ հետ ալ հա-
մաձայնութեան մը գտնելու : Երբեք առ-
կէ աւելի յարմար ժամանակ մ'եղած
չէ Ռուսիոյ եւ Անգլիոյ միջև համա-
ձայնութեան գոյացումը : Եւ համա-
ձայնութեան ալ մի գլխաւոր կէտ կայ
եւ Ռուսիոյ շահերը կրնան համաձայն
երթալ Անգլիոյ պետական պատաս-
խանատու եւ չափաւոր անձերի գաղա-
փաներին հետ :

Տեղի Քրօնիքը կը թէ երկու
տարիներէ ի վեր ալմանական նախա-
դարներն Անգլիոյ նկատմամբ այնչափ
բարեկամական ճառ մը խօսած չէին
ինչպէս որ Տ. Եր. Պրիւմով խօսեցաւ եւ
րեկ Քրիստոսական մէջ :

— Պրիւմովի գեղար. 18ին հեռագ-
րած են Սթալվուդին հետեւեալը .
«Անցած կիրակի օր կայսրը Քայսեր
թակի տաննապետն ու փոխ տաննա-
պետը ընդունած ժամանակ ակնար-
կութիւն մ'ընելով անգլիականական
համաձայնութեան, կարծիք յայտնած
է թէ երկու երկիրներին համար ալ
շատ շահաւոր կը լինի : Կայսրն աւել-
ցուցեր է թէ շատ քիչ է այն հաճելի
վարմունքն որ Անգլիոյ ցոյց տուաւ
այս առթիւ :

— Ալմանական Քրօնիքը Չայնայի
լրագիրը միտնում էր հրատարակած
է միջազգային կացութեան վրայ ,
հիմնուելով վերջին գեղարքերին եւ ան-
գլիացի քաղաքական անձնաւորու-
թիւններէ խօսած ճառերին վրայ ,
զազմային նախարար Տ. Չամպեր-
լէյնէ սկսած մինչև փոքրիկ անգլիական
գեղարքն սըր Էտմունտ Մ'Էնսօնի խօսած
ճառը :

Այդ հիտադաշտական լրագիր
քննութեան կը մտնէ թէ Ալմանիա իր
շահի տեսակէտով ի՞նչ գործ պէտք է
բանէ Անգլիոյ եւ Քրանսիոյ միջև որոնք
երկուքն ալ յօժար կերպին իրեն մօ-
տենալու : Ահաւասիկ Քրօնիքը Չայ-
նայի երկրակցութիւնը :

«Ո՛ր մի պետական մարդ որ իրեն
յանձնուած պետական շահերին սըր-
տանց հոգածու է , այդ առաջարկներ
չմերժեր նախապէս : Այսու ամենայնիւ
մի պայման կայ որ ինքնին կը հա-
կցուի . այն է թէ Ալմանիա ինք ան-
կախօրէն պիտի վճարէ թէ ի՞նչ կը պա-
հանին իր շահեր : Այս պայման իր
մէջ թողուն կը պահէ թերեւս պա-
գայ հակառակութիւններէ սերմը .
բայց այդ հակառակութիւններէ առ-
ջ կ'առնուի այնչափ երկար տանն
որչափ տանն երկու ազգերն ալ միա-
սին աշխատին ընդհանրական նպա-
տակին համար , այսինքն ամեն տեղ
իրենց վաճառականութեան շահա-
տաններ տեսնելու տարիները հայ-
թայթել : Այդ կերպով , մեր ամենեւե-
ակի ուղղակի շահեր աչքի առջև ունե-
նալով , աւելի կը գիւրաւայ ընտրու-
թիւն ընել թէ Ալմանիա որ տէրու-
թեան կողմը պէտք է բռնէ : Եւ եւ-
րոպական գաղափարութիւններ իրենց
զօրութիւն անխախտ կը պահեն , նոյն

իսկ թէ ան կոմսի շատ բարեկամական
չեղող վարմունքին առջև ալ (անհար-
կութիւն Աւստրիոյ նախարարական
վերջերս խօսած ճառին) . իրենց ազ-
գութութեան ապացոյցը կուտան երբ
գաղափարութեան առթիւ տուող գեղար-
քեր կայանայ :

Երբեք գաղափարութեան մասնակ-
ցող տէրութիւններէ «կղերմութիւն» կը
է միշտ՝ առկէ գուրս ոեւ համաձայ-
նութեան ալ որ կրնայ նպաստել խա-
ղաղութեան հաստատման , հաւանու-
թիւն ցոյց տալ եւ մշակել զայն : Ա-
սոր համար է որ Քրանսիական առա-
ջարկութիւնն ալ միեւնոյն ուրախու-
թեամբ կ'ընդունին ինչպէս Անգլիոյ
կողմէն կը պաշարկը , եթէ Քր-
անսական լրագիրներէ հրատարակած
ճրագիրները չօշակելի առաջարկու-
թեան մը ձեւ տանելով , պատասխա-
նատու պետական մի անձնաւորութե-
նէ ներկայանան եւ իրենց ներկայա-
ցուցած շահերով համարժէք լինին
անգլիական նախարարի (Չամպեր-
լէյնի) ճրագրին :

Հիմնական միտնիս պէտք չէ
չլանայ իրեն կը պահէ մեծաբանքներէ
եւ պէտք է շարունակէ շահերի ողջա-
միտ եւսական մի քաղաքականութեան
մէջ :

ՆԱՄԱԿ ԳՈՒԼԿԱՐԻԱՆ

Յիւլիպէ, 27/9 Գեղար. 98

Արմէնիայի յարգելի աշխատակից
Տիար Գրիգոր Թիւրքմենեանի հօր ,
Գեորգ Կարապետեանի , յուզարկա-
ւորութեան տխուր հանգիստ Յիւլիպէ-
ցիները երեկ կատարեցին մեծ շքով ,
որին ներկայ էին հազարի չափ հայ
եւ օտարազգի բազմութիւն մը :

Հանգուցեալ իր գործի գաւառի-
նէր , իր շնորհակտի եւ աշխատութեամբ
յառաջացած ու իր այժմեան գիրքը
օտաջած , որով ոչ միայն զինք չըլ-
պատուներին այլ ամբողջ Յիւլիպէի
Հայերի համակրութեան արժաւ ացած
էր շնորհիւ իւր գլխաւորութեան եւ
առատաձեռնութեան :

Հայր Արսէն Վահագնի կարճ գամ-
բանակաւով մը մահուան անմահու-
թիւնը ցուցնելով , թուեց հանգուց-
եալի բարեմասնութիւնները , որով
ոչ միայն իւր բազմազամ գերգա-
տանին եւ ազգականներին , հապա եւ
շատ ազգատե կարօտեալներին օգտա-
կար կ'ըլլէր , ինչպէս եւ իւր բարե-
խիղճ պաշտօնավարութեամբ ծառա-
յած էր շատ տարիներ ազգին ու ե-
կեղեցւոյն :

Հանգուցեալի ազգականները , ո-
րոնք երկու տարիներէ հետէ դպրո-
ցական ու եկեղեցական գործերի յա-
ռաջարկութեան մեծ ծառայութիւն
մատուցած են , այս անգամ եւ չէին
բացան կառքի , պակի կայ ի համար
(թէ քաղաքի վրայ երեք պակներ
արդէն դրուած էին) ծախսելով
գումարը եկեղեցիին յատկացնել , ո-
րի օրինակին հետեւելով , գոնէ յետ այ-
սու , ուրախալի եւ օգտակար կը լինէր :

Տեղացիներէն մէկը դամբանական
մ'եւ կարգաց , աւելի շնորհով անոր
մատուցած ծառայութիւններին վրայ :

Շատ ուրախալի պիտի լինի , եթէ
մեր ուսահայ եղբայրներէ կտակ-
բարի սովորութիւնը մուտք գան-
մանաւանդ արտասահմանի Հայոց մէջ :
ՍԳԱԿԵՑ

ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՒԼԿԱՐԻԱՆ

ԿԵԼԵՆԹՈՒՄԻ Համալսարանի հայե-
րէն լեզուի քննիչ եւ Պէնկալաի Ասիա-
կան Աշխարհագրական ընկերութեան
անդամ Տիար Միսրով Գ. Սեթեան
իր հեղինակած «Հնդկաստանի Հայերի
պատմութիւնը» (History of the Ar-
menians in India, from the earliest
times to the present day) գիրքէն , ո-
րի մէկ օրինակի գինը 5 Քրանսէ
(բացի փոստի ծախքէն որ 50 սան-
թիմ է) , 20 օրինակ գրկած է մեզ որի
վաճառման արդիւնքը նուիրած է Ար-
մէնիային , իրեւ համակրութեան նը-
շան մը իր կողմէ եւ իբրեւ քաջալեր :

— Նիի ԵՌՐԲԵՆ Տիար Պետրոս
Թորոնտեան որոշած է իր հեղինակած
գիրքերէ նուիրել կամ զեղջուած գը-
նով ալ անոնց որոնք Արմէնիայի նոր
բաժնորդ կը դուրսնան եւ իրենց պար-
տաճանալութեան ապացոյցը կուտան ,
ժամանակին վճարելով իրենց բաժ-
նորդագիրն իր նամակի մէջ Արմէնիայի
14 տարիներէ ի վեր միեւնոյն ուղղու-
թեամբ , առանց ցածագի թշնամու-
թիւններէ վճարելու եւ առանց նոյն
իսկ ժողովրդի սխալ միտմանը շո-
յիւր , ուղղակի անոր յառաջիմու-
թեան եւ ազատութեան դադարներին
անյուստ հեղափոխութեան համար իր ջերմ համակրանք յայտ-
նել յետոյ , իբրեւ գրական մի աշխա-
տար որ հարստութիւն չվայելեր ,
իր կողմէ Արմէնիային օգնած լինելու
համար ինքրած է մեզնէ հրատարա-
կել հետեւեալը .

«Արմէնիայի գեղեցիկագին եւ յուն-
ուար ամաններուն մէջ բաժանորդա-
գրութեան մէկ մէկ օրինակ Պի-
տանի Գիտելիքներ 20րդ կը շրջուի :

Բ. Արմէնիայի նոր յաճախորդա-
րոշողներէն ուղղին պատրաստ եմ
զրկել «Ինքնաշարժ» անգլիերէն
լեզուի գիրքէս մէկ օրինակ 1 տուր
եւ 25 սենթով (6 Քր. եւ 25 սենթ.) .
իսկ մէկէ աւելին՝ 1 տուր եւ 65 սեն-
թով (8 Քր. եւ 25 սենթ.) , պայմանով
որ Արմէնիայի մինչև ներկայ 14րդ
շրջանի վերջը իրենց բաժնորդագիրն
վճարած լինելու ստացագիրը ինչ զըր-
կեն եւ կամ Արմէնիայի տնօրէնութեան
կողմէն նոյնը հաստատող երկուող մը :

ԳՐԻՍԱՓԱՐ ԿՈՒՄԲՈՍԻ ԱՃԻԿՆԵՐԸ

Քրիստափոր Կոլոմբոսի անձնները
Քուպա կղզիի մայրաքաղաքն կող
Հաւանայի մայր-Եկեղեցիէն գեղար. 13ի
առաւօտ մեծ հանգեսով փոխադրուած
են «Քոնսէ-տէ-Վենետիկ» շրջանա-
ւոր : Ծովակալը եւ երեւելիներէ մեծ
բազմութիւն ներկայ կը գտնուէին
հանգեսին :

Հետաքրքրական իրողութիւն մ'է ,
այս յարգական հանգեսին հակա-
ռակ , կը ընտարի մէջ ժողովրդական

գաւազարդի կիներէն Կոլոմբոսի գեմ
կղած ցոյցը որոնք պարզապէս քաբ-
կոծեր են այդ մեծ մարդի արձանը :
Ասոնք իրենց այդ թշնամական ցոյցով
ուղեր են պատժել Քրիստափոր Կո-
լոմբոսը Ամերիկան գտնելուն համար
որ Սպանիոյի գործադրութիւններին
պատճառ դարձաւ :

ՍՐՅԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Հաւանայէն կը հեռագրեն որ գեղար.
12ի երեկոյին մի կիւր ծագեցաւ ըս-
պանիացի սպաների եւ ֆուլպաների
միջև որոնք Թաքն թատրոնի նոյն
գիշեր փակուիլը կը պահանջէին , քու-
պացի նշանաւոր ապստամբապետ Գա-
լիլիո Կորսիա զօրավարին Նիւորո-
քի մէջ մեռած լինելուն պատճառով :
Կառուին մէջ 3 ֆուլպան սպանուե-
ցան եւ 20ի չափ Սպանիացի ու Ջիու-
պացի զիրարու հետ :

Հաւանայի սպանիական զօրքերի հը-
րամանաւոր Գալիլիոն զօրավա-
րը ձերբակալել տուաւ ֆուլպանի եր-
կու զօրավարներ , Լաքրէ եւ Պանկի-
լի , ամբաստանելով թէ առանց զըր-
գած են այդ կիւր եւ թէ մի դաւադ-
րութիւն կազմած էին ապստամբու-
թիւն հանելու համար : Բայց անգլի-
ական դեր. հիւպատոսի միջամտու-
թեամբ բանաէն արձակուցան այդ
ֆուլպանի զօրավարներ . միայն թէ
հսկողութեան տակ տարուեցան Մա-
րիանոս . իրենց պատուի վրայ խօսք
տուին որ հոն պիտի մնան մինչև սպա-
նիական զօրքերին Հաւանայէն հեռա-
նալը :

— Թէ Եւրոպայի Միացեալ Նա-
հանգիստի եւ Սպանիոյի միջև խաղա-
ղութեան վերջնական գաղափարը
կ'ընկերացու , Յիւլիպէի կղզիներէ
ապստամբները չեն ազդեցաւ յանձնել
իրենց ձեռքի տակ գտնուած սպա-
նիացի գերիները որոնց թիւը 10,000
կանցին : Ապստամբները կը պահան-
ջեն որ Սպանիա իբրեւ փրկւնք իրենց
տայ Ամերիկացիներէն ստանալիք 20
միլիոն տուր :

— Աւստրիոյ Երեսփոխանական
ժողովի գեղար. 15ի նիստը նորէն խա-
նակութիւններէ մի տխուր տեսարան
ներկայացուց որ կարծես այժմ մի
սովորական բան կը գաւառայ այդ ժո-
ղովի համար :

— Եզրիպետական կառավարութիւնը
մի շրջաբերական գրկելով մեծ տե-
րութիւններին , իմացուցած է թէ մէկ
տարի եւս պիտի երկարաձգուի խառն
գաւառաների իրաւասութիւնը որ
միջազգային յանձնաժողովը ժամանակ
ունենայ իր աշխատանք վերջացունե-
լու :

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏԱՓԱՐ ԿՈՒՄԲՈՍԻ 14րդ ՇՐՋԱՆԻՆ

Այսուհետեւ Արմէնիայի 14րդ շրջա-
նի սկզբէն (1898 օգոստոս) բաժնոր-
դագրութիւն չենք կրնար ընդունիլ :
Ինչպէս ծանուցուած է թերթին
ճակատը դրուած «Բաժնորդագրու-

թիւն» բաժնին մէջ, ամսական բաժնորդ կարելի է գրուիլ այսուհետեւ Արմէնիայի, 1898 թ. հետեւեալ բաժնին և կամ սեկ ամսի սկզբէն, ամիսը 2 1/2 ֆրանկ հաշուելու և 1899 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով:

«Արմէնիայի Օժանդակ» կողմէն զերգրեալ պայմանի համաձայն իրենց համար ստացած թերթէն զատ, իրենց հասցեով ուրիշ համար քանի թերթ որ ուզեն, կը դրկուի ամսա. կան մէկ ֆրանկ միայն բաժնորդադին վճարուելով: («Արմէնիայի Օժանդակ» կողմէն կանոնադրել ձրիսպէս կը դրկուի ցանկացողն ինչ):

Արմէնիայի առաջին 15րդ շրջանին համար բաժնորդագրութիւն այժմէն չընդունուի. այլ ինչպէս մեր սովորութիւն է, այն ատեն միայն բաժնորդագրութիւն կընդունուի յաջորդ շրջանի համար, երբ Արմէնիայի մէջ կը հրատարակուի թէ այդ նոր շրջանի բաժնորդագրութիւնը բացուած է:

Ունէ շրջանի մէջ եղած բաժնորդագրութեան հաշիւը իրեն յաջորդ շրջանի հաշիւին հետ չխառնուի:

ԲԱՑՈՒԱԾ Ե ԲԱԶՄԱՎԻՊԻ

1899 ՏԱՐԻՈՅ

ԲԱԶՄԱՆՈՐԴԱՅՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՅԱՐԵԿԱՆ ԳԻՆԵՆ Ե

ՅՐ. 10=ՐՈՒՊԼԻ 4=ՏՈՒԼԱՐ 2

ԿԱՆԻՅԻ ՎԱՐՍԵԼԻ

ԲԱԶՄԱՎԻՊԻ խմբագրութիւնն կը փութայ ծանուցանել թէ ԲԱԶՄԱՎԻՊԻ կը հրատարակուի ամէն ամսոյ սկիզբէն: Իւր անունը ըստ կարելոյն հաւատարիմ ձևով, անսահաբաժնի հաշիւով, ամսա. կաւ բազմութիւն յօդուածներ զիտի պարունակէ: «Բազմավիպ»ը մասնաւոր խնամք կը տանի Հայկական յօդուածներու: Կրտի չափսին հայ ուսումնական հին և նորագոյժ բոլորու ատուցաբանութիւն և Հանդէս Հանդիսից տիտղոսով հետաքրքրու. կան ազգային տեղեկութիւնք հանգերձ համառօտ, լուրջ քննադատութիւն ամբար. նմանապէս անպակաս պիտի ըլլան պատմական, ուսումնական յօդուածներ: «Բազմավիպ»ը այն ամէն նոր տարի մասնաւորներու վրայ, որք մեր ազարանէն կը հրատարակուին կամ ազգայիններէն իւր նուէր կընդունի, առհասարակ հակիրճ, անկողմնակալ քննադատութիւն մի կընէ: «Բազմավիպ»ը մերթ ընդ մերթ պիտի հրատարակէ կենսագրական, բարոյա. կան և իմաստասիրական յօդուածներ: Նոր տարեկէն սկսեալ «Բազմավիպ»ը իւր յիստի ընծայէ հաշակուոր եւրոպական բանաստեղծներու գետնական ոտանադրաց աշխարհա. բար բարգիւնանքիւ կարեւոր ծածօթութիւններով: Բնաշխարհիկ բա. արան վերնագրով ամէն ամիս պիտի հրատարակէ մեր աշխարհի նահանգաց, դաս, դաս, դաս, քաղաքաց, վանաց և այլ նշանաւոր տեղեկաց վրայ պատմա.

կան և ուսումնական նկարագրութիւն. ներ: «Բազմավիպ»ը ամէն ամիս պիտի պարունակէ քաղաքական տեսութիւնք և ազգային հանգիսիք և լրագրաց յօդուածներու քաղաքացիական կը: «Բազմավիպ»ը տարւոյն ընթացքին մէջ հանգուցեալ ազգային երեւելի հեղինակաց կամ մեծամեծ անձանց կենսագրութիւնը պիտի հրատարակէ հանգերձ կենդանագրով (եթէ ազգականք կամ բարեկամք հաճին յղել զայս, առ խմբագրութիւն): «Բազմավիպ»ը խմբագրութիւնը յարգելով պիտի պատասխանէ իւր յօդուածներուն վրայ եղած լուրջ և ուսումնական քննադատութեանց, իսկ պիտի չընէ քննադատութիւնք Ab hoc & ad hoc գրի մի տրդիւնք իրեն: «Բազմավիպ»ը մէջ կը զիջանիք աեղ մի շնորհակալ յազգային առ խմբագրութիւն հասած ամենէն արժանաւոր յօդուածներու, զոր խմբագրութեան ազատ է ըստ իւր աւանդեան սրբապիւն, յապաւելու և պատենք զատած ժամուէն հրատարակելու:

Խմբագրութիւն
ԲԱԶՄԱՎԻՊԻ

ԿԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ինչպէս ամեն լրագրիւնք, Արմէնիայի առաջին ծանուցանելու հրատարակելու համար անոնք որ պէտք կուեն իրենց Արմէնիայի մէջոցով մէկի գիտնալ առաջին կամ մի բան յայտարարել, պատրաստեն ընդունել իրենց ծանուցանելու, ըստ լրագրական սովորութեան: Ծանուցանմանքի գիտնելը նշանակուած են Արմէնիայի խմբագրութեան, առաջին վրայ հաշուելով: 1 երկուստի (զիսագիր) համար 2 ամիսով և 1 բաւարար համար 1 ամիսով: 3 անգամ գրութիւնք ծանուցանման գիտն վրայ 10 օրէն կը լինի: 10 և աւելի անգամ գրութիւնք ծանուցանման գիտն վրայ 0/0ին 30 օրէն: Սակարկութիւն չէ զանաւոր:

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմէնիայի խմբագրութեան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առիւն նշանակուած գիրքերին մէջ հաշուուած է նաեւ զրկելու խմբագրութեան:

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) առանալ ու գրիները պէտք է որ ամէն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլո) համար 25 ամիսով ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

— ԳԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ. (Յատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղթականներուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւն ընել տալու հարկ եղած գիւրութիւններն ընծա. յելու համար): Աշխատասիրեաց Պետրոս Ռ. Թորոնտա. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիսա Խալու և ընկ. 1897. Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ արդէն հին գտնուողներին համար շատ կարեւոր գիրք է: Գինն է 1 ֆրանկ և 25 ամիսով:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒ

(Կ. ՊՈԼՏՈՅ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԵՆ ԱՆՆՈՒՄԱՆ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԵՐ)

ԳՐԵՑ ԱՂԼԱՐԻՑ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած է իտալացի ընտանեկան աղբար պատմիչներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապագան առած վարքաբարքով որչա՞ք չարքաների պատճառաւ գործած է և վերջ վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքոյ ապանաւ և անհետացած է աշխարհէ: Գին 1 ֆրանկ, (75 ամիսով):

ԺՐ

ՀՐԱՅՐԱՍՊԱՆԻՆ Մ. ՓԱՐՈՒԹԱՆԵՆ

ՆՄՈՑՆԵՐ

Մ. ՓԱՐՈՒԹԱՆԵՆԻ

ԳՐԱՆՈՑԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փարութեան գրած հայեր. նորագոյն ամսական արձաններէ մի քանիսն ամփոփուած են այս առաջարկի մէջ իւրեւ նմոյշներ պատկերացնելու քաղաքներէ մէջ և զանազան ապագութիւններէ տեսիլքներէն զրոյստ տեսնուողներէն որոնք ժամանակին հրատարակուած չի լինելով կորսուած են այժմ: Այն մի քանիսն ամսականներէն որոնք իւրեւ նմոյշ առաջարկուած են այս առաջարկի մէջ, զոր և ցանկ կը գտնուին Կ. Պոլսի առաջագրութեան ազգային երգարաններէ մէջ՝ որոց վերաւին ապագութիւն վերջաց տեղէն տրդելու է, և Արեւ և Արմէնիայի լրագրիւններէ մէջ: Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ առը. ւած են նաեւ թէ այդ ամսականներէն ինչ ապագութիւններէ տեսիլ ներշնչուելով գրուած են: Գին (10 ամիսով) 15 ամիսով:

Արոսը Հայաստանի կամ Եւրոպայի Բաղուայ, Բարբերդու, Չարանաւոր, Զապաղուրի և Եւրոպայու: Յաւելուած ըստ խնդրուած ազգասիրաց (իտալ. գաղտն): Աշխատասիրեաց Պոլսի Մ. Վ. Նա. րանաւ: 2 ֆրանկ:

ՄԻ ՊՈԼԻԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ
(ՀԱՐԱՐԻԱ ՍԹՈՂԱՆՈՎ)

ՅԱՆՆԵՐԷՆ ԲԱՐԳՄԱՆԵՑ

ՄԱՐՅՈՑ ՓԱՐՈՒԹԱՆԵՆ

1894

Պուկարիտի անկախութեան հետեւեալ մէկին, Զաքարիա Սթոյա. նովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեալ մի լեւոնական գիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետեւ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուկարիտի Ս. Վ. գային ժողովի նախագահ գտնուել խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր ուղարկութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուկարիտի Թիւրքի լուծէն ապագայու աշ.

խառող պուկար հայրենասէր յեղա. փոխականներէ գործունէութեանը մասին: Սկիզբը գրուած է նաեւ հեղինակին, Բրոքէնէօր Լուի Լըփէի, և թարգմանչին միջեւ եղած թղթակցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգմանութեանն աւթով:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջարկի վերջ թէ «Զարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողներ չհետաքրքրուին չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ»:

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանկ և 40 ամիսով:

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի:

(Պարսկաստանի Հայերին համար 1 ֆրանկ է):

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԱՆ
ՀԱՐԻԻՐԱՄԵՆԱՅ (1794-1894)
ՅՈՒՆԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան գարադարին աւթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միա. ծալ դիւրով և լուսատիպ (phototypique) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարկերորդամէթը և ապուած է 70×45 հարկերորդամէթը քարտուի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով: Մէջոցը գրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն ԴՏԻՅ. Ծմանեանի, պատկերը և բա. լուրիւք՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագրիւնները, անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետներ պատկերներով:

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհա. ծախքը մէկտեղ հաշուած: Իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանք և 50 ամիսով:

Պաշկեքիստանի Հ. Գ. — Պատմութիւն Հայ լրագրութեան իսկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794-1860. Մէկ լուսատիպ պատկերով: Գինն է, ճանապարհաւորովը մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 ամիսով:

Վերգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ դիւրը կարելի է ստանալ Արմէնիայի խմբագրատունէն, արժեքը կանխիկ զրկելով:

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԵՉԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ եղող խորէն Նարայէյ-Լուսինեան Սրբաւորի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմէնիայի խմբագրատունը: Գինն է 65 ամիսով, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով:

ՏՆՕՐԷՆ—ԲԱՐԳՄԱՆ

Մ. ՓԱՐՈՒԹԱՆԵՆ

ՄԱՐՅՈՑ

Հայերէն տպագրութեան Մ. Փարութեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Mid
Quai du Canal, 9